
Francesco Petrarca

1304 – narodil se v Arezzu (otec, bílý guelf, byl vypovězen z Florencie)

1312 – rodina se přestěhovala do Avignonu, kde sídlil papežský dvůr

1316-20 – Francesco studoval v Montpellier

1320-26 – studoval v Bologni, pak návrat do Avignonu

1327 – setkání s Laurou

1330 – ve službách kardinála Giovanniho Colonna, cesty po Evropě, návštěva Říma

1337 – život v ústraní ve Vaucluse, literární činnost

1341 – korunovace vavřínovým věncem na Kapitolu (neapolský král Robert z Anjou)

1345-47 – opět osamělý život ve Vaucluse

1348 – morová epidemie, umírá Laura

1350 – cesta do Říma (papež vyhlásil jubileum), seznámení s Boccaccem;
 pak znovu návrat do Vacluse, odmítá funkci papežského tajemníka
 1353-61 – žije v Miláně, ve službách arcibiskupa Giovanniho Viscontiho a jeho
 nástupce Roberta Viscontiho; ten v roce 1354 korunoval Karla IV. italským
 králem, Petrarca byl členem vítací delegace; 1356 navštívil Karla IV. v Praze
 1361-74 – Petrarca odchází z Milána (mor), pobývá v Benátkách, Pavii, Padově...
 Francesco da Carrara, vládce Padovy a mecenáš umění, mu věnoval
 pozemky a dům v Arquà, tam Petrarca prožil poslední roky svého života
 (zemřel v Arquà 1374)

díla psaná latinsky

- *Africa* – poéma, námět z období 2. punské války
- *Bucolicum carmen* – eklogy
- *De viris illustribus* – životopisy slavných mužů
- *De secreto conflictu curarum mearum (Secretum meum)* – *O tajném střetu mých myšlenek (Mé tajemství)* – imaginární rozhovor Petrarky se sv. Augustinem
- *De vita solitaria* – traktát, chvála osamělosti
- *De otio religioso* – traktát, chvála mnišského života

Podstatná část Petrarcových spisů je napsaná latinsky. Inspiraci nacházel v dílech antických klasiků (Cicero, Vergilius aj.), která zkoumal z filologického hlediska. Petrarca je v tomto ohledu bezprostředním předchůdcem italských humanistů 15. století.

italsky psaná poezie

De rerum vulgarium fragmenta neboli ***Canzoniere*** – ***Zpěvník*** – básně inspirované láskou k Lauře, napsané toskánskou italštinou

<p>I Voi ch'ascoltate in rime sparse il suono di quei sospiri ond'io nudriva 'l core in sul mio primo giovenile errore quand'era in parte altr'uom da quel ch'i' sono,</p> <p>del vario stile in ch'io piango et ragiono fra le vane speranze e 'l van dolore, ove sia chi per prova intenda amore, spero trovar pietà, nonché perdono.</p> <p>Ma ben veggio or sì come al popol tutto favola fui gran tempo, onde sovente di me medesmo meco mi vergogno;</p> <p>et del mio vaneggiar vergogna è 'l frutto, e 'l pentersi, e 'l conoscer chiaramente che quanto piace al mondo è breve sogno.</p>	<p><i>Vy, kdo v mých verších zaslechnete chvění těch vzdechů, jež mé srdce sytily v čas mladosti, jen k bludu lásky zralý, kdy byl jsem někým, jehož více není -</i></p> <p>snad za svůj sloh, v němž jástot v pláč se mění a marné naděje zas v marné žaly, alespoň u těch, kdo jsou lásky znali, milosti dojdou, ne-li odpuštění.</p> <p>Však vidím dnes, jak lidem pro posměch jsem dlouho býval; proto bez ustání sám za sebe se tajně hanbívám.</p> <p>Je hanba plodem bláhovostí těch; a pokání a jasné rozpoznání: je krásným snem, co se zde líbí nám.</p>
---	--

3

Era il giorno ch'al sol si scoloraro
per la pietà del suo factore i rai,
quando i' fui preso, et non me ne guardai,
ché i be' vostr'occhi, donna, mi legaro.

Tempo non mi pareo da far riparo
contra colpi d'Amor: però m'andai
secur, senza sospetto; onde i miei guai
nel commune dolor s'incominciaro.

Trovommi Amor del tutto disarmato
et aperta la via per gli occhi al core,
che di lagrime son fatti uscio et varco:

però al mio parer non li fu honore
ferir me de saetta in quello stato,
a voi armata non mostrar pur l'arco.

35

Solo et pensoso i piú deserti campi
vo mesurando a passi tardi et lenti,
et gli occhi porto per fuggire intenti
ove vestigio human l'arena stampi.

Altro schermo non trovo che mi scampi
dal manifesto accorger de le genti,
perché negli atti d'alegrezza spenti
di fuor si legge com'io dentro avampi:

sí ch'io mi credo omai che monti et piagge
et fiumi et selve sappian di che tempre
sia la mia vita, ch'è celata altrui.

Ma pur sí aspre vie né sí selvagge
cercar non so ch'Amor non venga sempre
ragionando con meco, et io co llui.

134

Pace non trovo, et non ò da far guerra;
e temo, et spero; et ardo, et son un ghiaccio;
et volo sopra 'l cielo, et giaccio in terra;
et nulla stringo, et tutto 'l mondo abbraccio.

Tal m'è in pregon, che non m'apre né serra,
né per suo mi riten né scioglie il laccio;
et non m'ancide Amore, et non mi sferra,
né mi vuol vivo, né mi trae d'impaccio.

Byl den, v němž i tvář slunce zatměla se
v soustrasti nad svým Tvůrcem trpícím,
kdy jsem byl vydán, aniž bych si všim,
všanc ohňům vašich očí, vaší kráse.

Nenadál jsem se v takovémto čase
útoku lásky; uspán bezpečím
jsem klidně kráčel davem největším.
A v nárcích lidu strast má počala se.

Bůh lásky stih mě zcela beze zbraně.
A okem v srdce otevřena brána,
když náhlé slzy prolomily val.

Nemyslím, že to byla čestná rána,
když na mě vystřelil tak nečekaně,
a na vás ozbrojenou již se bál.

Váhavým krokem zamyšlen a sám
pomalu měřím pusté pláně polí
a hledám lidské stopy po vůkolí,
připraven prchnout, jen je uhlídám.

Jedině v tom jsem našel ochranu
před pohledy a zvědavostí lidí,
jinak v mých zhaslých, smutných tazích vidí
každý už zvenčí sám, jak v nitru žhnu.

A tak si myslím, že snad jen ty srázy
hvozdy a řeky vědí, co mi schází
a co v sobě skrývám před lidmi.

Žádná z mých stezek není však dost příkrá,
aby tam za mnou Láska nepronikla
a nedumala se mnou a já s ní.

Mír nenajdu a válčit možno není,
bojím se, doufám, hořím a jsem led,
do nebe vzlétám, ležím na kamení,
nic nemám v rukou, svírám celý svět;

bez závor má mě láska ve vězení
a nedrží mě, aniž pouští zpět,
nezabije a osud nepozmění,
žít nenechá a neukončí běd;

Veggio senza occhi, et non ò lingua et grido;
et bramo di perir, et cheggio aita;
et ò in odio me stesso, et amo altrui.

Pascomi di dolor, piangendo rido;
egualmente mi spiace morte e vita:
in questo stato son, donna, per voi.

189

Passa la nave mia colma d'oblio
per aspro mare, a mezza notte il verno,
enfra Scilla et Caribdi; et al governo
siede 'l signore, anzi 'l nimico mio.

A ciascun remo un penser pronto et rio
che la tempesta e 'l fin par ch'abbi a scherno;
la vela rompe un vento humido eterno
di sospir', di speranze, et di desio.

Pioggia di lagrimar, nebbia di sdegni
bagna et rallenta le già stanche sarte,
che son d'error con ignorantia attorto.

Celansi i duo mei dolci usati segni;
morta fra l'onde è la ragion et l'arte,
tal ch'incomincio a desperar del porto.

311

Quel rosignol, che sí soave piagne,
forse suoi figli, o sua cara consorte,
di dolcezza empie il cielo et le campagne
con tante note sí pietose et scorte,

et tutta notte par che m'accompagne,
et mi rammente la mia dura sorte:
ch'altri che me non ò di ch'i' mi lagne,
ché 'n dee non credev'io regnasse Morte.

O che lieve è inganar chi s'assecura!
Que' duo bei lumi assai piú che 'l sol chiari
chi pensò mai veder far terra oscura?

Or cognosco io che mia fera ventura
vuol che vivendo et lagrimando impari
come nulla qua giú diletta, et dura.

bez očí vidím, křičím bez jazyka,
a touže zhynout, smilování prosím,
sám k sobě záští, a k ní lásku mám;

bolest mě sytí, smích v mém pláči vzlyká,
k smrti i k žití stejnou nechut' nosím.
A to vše, paní, jenom kvůli vám.

Pluje můj koráb plný zapomnění
po moři chmurném v cizí noci chladné
Scyllou a Charybdou; kdo lodí vládne,
je pánem mým, však přítelem mi není.

U vesel smělá, hříšná pomyšlení,
jimž zřejmě k smíchu jsou ty bouře zrádné.
A rvou se plachty, kdykoli v ně padne
van vzdechů, nadějí a roztoužení.

V slz dešti, v mraku hněvů malátně
vlhnou a plihnou lana kotevní,
spletená z bludů, z nevědomých snů.

Má sladká světla jsou mi skryta v tmě,
ve vlnách tone rozum, umění.
I zoufám již, zda přístav naleznou.

Ten slavík, jehož tak sladce slyším lkát
nad družkou ztracenou či nad rodinou,
tesknotu lije v nebe, v luh i sad,
jak žalné jeho tóny tmou se řinou.

A celou noc mi budou zníti snad
a připomínat tíhu ještě jinou:
že jen sám na sebe smím naříkat;
já nevěřil, i bohyně že hynou.

Ó, snadno šálen, kdo zla vytuší!
že oči jasnější než slunce jas
se změni v prach, kdo předvídal to v duši?

Teď vím už, jaké určení mi sluší:
žít dál a v slzách zvidat zas a zas,
že slasti světa nejsou nic, jen zkruší.

365

I' vo piangendo i miei passati tempi
i quai posi in amar cosa mortale,
senza levarmi a volo, abbiend'io l'ale,
per dar forse di me non bassi esempi.

Tu che vedi i miei mali indegni et empi,
Re del cielo invisibile immortale,
soccorri a l'alma disviata et frale,
e 'l suo defecto di tua gratia adempi:

sí che, s'io vissi in guerra et in tempesta,
mora in pace et in porto; et se la stanza
fu vana, almen sia la partita honesta.

A quel poco di viver che m'avanza
et al morir, degni esser Tua man presta:
Tu sai ben che 'n altrui non ò speranza.

Želím svých dní, že uplynuly v dáli
a láska časná všechny strávila je,
a já se nezdvih k letu, křídla maje,
bych zůstavil tu příklad hodný chvály.

Ty, jenž jsi zřel mé liché, hříšné žaly,
neviditelný, věčný Králi ráje,
pomoz mé duši, mdlá a zbloudilá je,
a svoji milost v prázdno její nalij:

a živ jsa v bojích, v bouři, rozervaně,
pokojně zemřu; aby čestněji
odcházel aspoň, kdo tu dlel tak planě.

To málo chvil, jež vkrátku odvějí,
i samu smrt rač vzíti do své dlaně,
Ty, mimo něhož nemám nadějí.

Přeložil Václav Renč. In Francesco Petrarca: *Sto sonetů Lauře*. SNKLU, Praha 1965.